

СИЛВИЯ ШЕДЛЕЦКА, ЙОРДАНКА ИЛИЕВА-ЦЪГАН

Варшавски университет

✉ siedlecka.sylwia@gmail.com, ✉ y.ilieva-cygan@uw.edu.pl

БЪЛГАРИСТИКАТА ВЪВ ВАРШАВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ – ТРАДИЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ОТ НАСТОЯЩЕТО

Анотация:

Статията е опит да се представи българистиката във Варшавския университет. В първата ѝ част е описана историята на институцията, която е част Института за западна и южна славистика във Варшавския университет, от нейното създаване през 1915 г. до днес, споменати са и най-важните изследователи, които формират нейния интелектуален и институционален образ. Във втората част на статията, засягаща актуалните теми и предизвикателства, се говори за проекти и различни системни решения, като например тютърството, образованието като мрежа на обучение и преподаване, междуинституционалната комуникация в контекста на съвременните дискусии около задачите и ролята на университета и на самата хуманистика.

Ключови думи:

българистика, Варшавски университет, Институт за западна и южна славистика, преподаване и изучаване на български език

Българистиката е една от предлаганите специалности от Института по западна и южна славистика във Варшавския университет. Провежданите в рамките на специалността изследвания, както и влизиците в нейната програма предмети, почиват на филологическата и културологическата традиция, които се сливат в едно хармонично цяло. И все пак ясното разграничаване на културологията като една от ключовите дисциплини е това, което отличава варшавската славистика от славистиките в другите полски научни средища, където филологическият профил доминира.

Варшавската славистика обхваща шест специалности: бохемистика, българистика, словакистика, словенистика и сърбистика. Студентите могат да следват две специалности – специалност А, т.е. водеща специалност, реализирана в рамките на бакалавърска и магистърска програма, и специалност Б, т.нар. втора специалност, реализирана по време на магистратурата. Българистиката фигурира както като специалност А, така и като специалност Б. Програмата на следването обхваща предмети от областта на езикознанието (включително и

лекторат по водещия език), литературознанието и културологията. Броят на студентите в бакалавърската програма през текущата учебна 2016/2017 година е 190, на тези, които следват магистратура – 45, а на докторантите – 18. В състава на научните работници в Института влизат 23 души, които са обединени в две катедри (Катедра по славянски езици и култури и Катедра по славянски литератури и култури), преподавателите българисти работят и в двете катедри.

Българистиката като специалност е създадена във Варшавския университет през 1955 г. След бохемистиката тя е втората самостоятелна специалност в Института. Две години по-късно възниква и сърбохърватистиката. През 50-те години на XX в. филологическият профил на славистиката е разширен със занятия по теория и история на новата литература (Пианка 2005: 84–85). Към края на 60-те години се открива Катедра по българска филология, в чийто състав влизат преподавателите българисти. Българистичната традиция във Варшавския университет обаче съществува от много по-рано – още преди Втората световна война. Достатъчно е да се споменат пребиваванията на български учени и преподаватели във Варшава, като например на проф. Петър Динев, отличен по-късно с титлата „доктор хонорис кауза“ на Варшавския университет. В Университета съществува и развива широка дейност Полско-българското дружество (Жак 2005: 41–47), а млади полски слависти получават стипендии за обучение в България. През 1934 г. за София заминава младата изследователка Ядвига Белжинска, която в Полша изготвя антология на българската проза и, подтикната от интереса си към българистиката, следва история на българския театър и драма (Жак 2005). Започнатата през 60-те години традиция на студентски пътувания в рамките на договори между Полша и България трае без прекъсвания и до днес. Всяка година сред студентите се извършва подбор за участие в лятната школа по български език и култура в Лозен, както и за получаването на кратко- и дългосрочни стипендии по програми „Еразъм“, „Цепус“ и по двустранни договори със Софийския и Пловдивския университет.

Във Варшавския университет лекторатите по български език се провеждат вече от 20 години. Лектори по български език са били: Стефан Лашевски (1928–1939, 1946–1959), Хенрика Чайка (1957–1979), Тереса Домбек-Виргова (1966–1968) Хриска Неделчева-Симеонова (1978–1981), Христина Пантелева (1981–1986), Благвеста Лингорска-Начевска (1986–1989, 1991–1993), Добриня Георгиева-Даскалова (1989–1991), Иванка Гугуланова (1994–1997), Игнаци Долински (1995–1998), Валентин Гешев (1997–1999), Илияна Генов-Пухалева (1998–2002), както и Ивана Караденизова, Симеонка Велева, Ана Стойкова и понастоящем от 2012 г. Йорданка Илиева-Цъган.

Сред важните за следвоенната българистика във Варшавския университет личности има езиковеди, литературоведи, изследователи на

културата и фолклористи. Проф. Станислав Слонски (1879–1959), полонист и славист, преподавател по граматика на старобългарския и полския език в Софийския университет (през 1925 г.), в своите научни трудове се концентрира преди всичко върху изследванията на старобългарския и старополския език. Доц. Ванда Буджишевска (1925–1995) се специализира в областта на сравнителното южнославянско езикознание (Шатковска 2005а: 165–169). Проф. Ханна Ожеховска (1926–2005), която след научен стаж в България и работа като лектор по полски език в Софийския университет се завръща във Варшава, защитава хабилитационен труд за удвояването на допълнението в българския книжовен език, а през 70-те години е ръководителка на Катедрата по българска филология (Шатковска 2005б: 187–188). Проф. Хенрика Чайка завежда Катедрата по българска филология през 1969–1974 г. Проф. Януш Шатковски, езиковед и славист, е автор както на научни трудове в областта на историческата граматика, полската и чешката диалектология, историята на полския и чешкия език, така и на многобройни изследвания, свързани с българския език. Значима личност на варшавската българистика е проф. Тереса Домбек-Виргова (1933–1999), авторка на много новаторски не само за полската българистика трудове, като например „*Twórczość przekładowa Dory Gabe*” (Вроцлав, 1960), „*Penczo Sławejkow. Tradycjonalizm i nowatorstwo*” (Вроцлав, 1973) и „*Historia literatury bułgarskiej*” (1980), където представя собствена интерпретация на историята на българската литература, като се дистанцира от наложените идеологически образци от епохата на социализма, но и от утвърдените по времето на Възраждането интерпретации (Шват-Гълъбова 2005: 170–171). Този учебник и до днес се използва от студентите българисти на занятията по българска литература като важен справочник. Проф. Домбек-Виргова е авторка на над 200 труда от областта на българистиката, изтъкната преводачка на българска литература (авторка на превода на антологията по старобългарска литература „*Siedem niebios i ziemia*”). Тя е активна участничка в дейността на „Солидарност“ във връзка с демократичните промени в Полша, заради което са ѝ наложени политически ограничения, забавящи процедурата по нейното хабилитиране.

Под ръководството на проф. Домбек-Виргова своите докторски дисертации са написали изтъкнати съвременни изследователки на българската култура и абсолventки на Института по славистика на Варшавския университет, като например проф. Гражина Шват-Гълъбова, авторка на „*Naeresis Bulgarica w bułgarskiej świadomości kulturowej XIX i XX wieku*” (Варшава 2005, българско издание „*Naeresis Bulgarica в българското културно съзнание на XIX и XX век*“, София 2010), редакторка на „*Leksykon tradycji bułgarskiej*” (Варшава, 2011). Тя е доктор хонорис кауза на Софийския университет, а през последните години е и активна участничка в проекти от областта на историята на идеите

и духовността на елита. Проф. Гражина Шват-Гълъбова е авторка на много значими нови интерпретации на българската култура, на литературоведски трудове и трудове от областта на историята на идеите. Нейните изследвания и научни семинари формират няколко поколения варшавски българисти, в това число и по-късни изследователи на българската литература, култура и история на идеите. Проф. Шват-Гълъбова е понастоящем член на Научния съвет на Института. В момента под ръководството ѝ се реализира престижен грант към Националния център на науката „*Idee wędrawne na słowiańskich Bałkanach*”, обединяващ слависти от полски и чуждестранни изследователски средища, като например д-р Евелина Джевиецка – теоложка и литературоведка, работеща в *Кирило-Методиевския научен център при БАН*. Абсолвентка на варшавската славистиката е и проф. Йоланта Суйецка – в момента обвързана с факултета *Artes Liberales* на Варшавския университет, славистка и балканистка, изследователка на темата за граничността и местата на паметта на Балканите, авторка на книгата „*Obraz wielkiej przemiany w roezji bułgarskiej*” (Варшава, 1996), главна редакторка на публикувания на английски език годишник „*Colloquia Humanistica*”, чиито теми излизат извън славянското пространство и са посветени на преразглеждането на културните и политическите стереотипи. Тя е и организаторка на много и важни международни конференции, засягащи културното разнообразие на Балканите.

Споменатите по-горе научни биографии показват, че варшавската славистика, в това число и българистиката, се формира от две често сътрудничащи си институции – Института по западна и южна славистика на Варшавския университет и Института по славистика на Полската академия на науките. Често пъти завършилите специалността българистика във Варшавския университет започват работа като научни сътрудници в Института по славистика на Полската академия на науките. Особено през последните години там са назначени голям брой абсолвенти на варшавската славистика. Многобройни научни инициативи, като научни конференции, лекции на гостуващи изследователи, събития, популяризиращи науката, се провеждат съвместно от двата института. За това близко сътрудничество благоприятства и фактът, че в сградата на Института по славистика на Варшавския университет, на ул. Краковские Пшедмиешче 26/28, се намира библиотеката на Института по славистика на Полската академия на науките. Обединените книжни фондове на двете библиотеки обхващат повече от 150 000 тома, което всъщност представлява най-голямата в Полша и една от най-големите библиотеки в Европа, съхраняващи славистична литература (*nota bene*, завеждащ библиотеката на Института по славистика на ПАН е Анета Фодер – също българистка).

В момента в Института по славистика на Варшавския университет работят българистите: д-р Игнаци Долински (езиковед), д-р Силвия

Шедлецка (литературоведка и културоложка) и Йорданка Илиева-Цъган (лекторка по български език). Научен сътрудник с големи постижения в областта на българистиката е и балканистката проф. Йоланта Миндак-Завадска, изследователка на езиковедската и културологичната балканистика, на етнолингвистиката и на проблематиката на етничната идентичност. От учебната 2017/2018 г. в Института ще бъде назначена езиковедката доц. Илияна Генов-Пухалева. Към кръга на българистите в Института по славистика на Варшавския университет принадлежи и докторантката Анджелика Кошерадска, която от 2016 г. разработва дисертация за българското анимационно кино и води българистични занятия.

Специалността българистика във Варшавския университет

Профилът на обучение на българистите в Института е ориентиран към интеркултурализъм и интердисциплинност, което означава, че студентите усвояват знания от различни, макар и сродни научни области, както и от различни, макар и близки един на друг културни кръгове. Концепцията на специалността комбинира квалификации в областта на една култура с отвореност към опознаване и на други славянски култури от Централна Европа и Балканите.

В първи курс на бакалавърската степен студентите изучават интензивно български език (240 часа), в резултат на което в края на първата година от следването си те владеят езика на ниво В1. Интензивността на изучаването на езика е обусловена и от това, че от втори курс на бакалавърската степен предметите по специалността се водят на български език. По този начин студентите съчетават устна и писмена езикова компетенция в изучаването на културата на България на български език. През следващите години броят на часовете по практическо изучаване на български език остава много голям, при което в по-горните курсове има много профилирани занятия, като например упражнения по изговор във фонетична лаборатория, технически приспособена към такъв тип занятия. От учебната 2017/2018 г. ще бъде въведен предмет за усъвършенстване на уменията за писане на български език.

След три години следване в бакалавърската програма студентите овладяват българския език на ниво С1, а след завършването на магистратура – на ниво С2. От години последователно се поддържа високото методическо ниво на лекторатите, както чрез професионалното развитие на самите лектори (участие в обучения и методически работилници в областта на чуждоезиковото обучение), така и чрез циклично хоспитиране на занятията и оценяващи анкети, извършвани на всяка половин година съвместно с Бюрото по качеството на образованието на Варшавския университет.

По време на следването в бакалавърската степен студентите имат

занятия по история на Балканите, преминават и едногодишен курс по изкуство и популярна култура на България, който често върви паралелно с участието в актуални културни събития, провеждани във Варшава и тематично свързани с България (изложби на живопис в Българския културен институт, посещения на православната църква, изложби на българското изкуство в Етнографския музей във Варшава или в Националната галерия на изкуството Захента). Освен това студентите участват в двегодишен курс по българска литература под формата на лекции и упражнения. Посещават и семинар по съвременен общественно-политически живот на България, по време на който придобиват знания за политическите събития, анализират текущи обществени явления, но и получават много съществена информация за политическата система, за институциите на обществения живот и българските медии. Насоченото по този начин към съвременното мислене има за цел да ги научи на уменията да наблюдават, да правят изводи, да формулират самостоятелно мнения относно различните аспекти на съвременния живот и да използват историческите си познания в анализа на съвременните явления, често пъти сложни и изискващи високи умения на самостоятелно мислене.

Бакалавърската програма обхваща и общи предмети като антропология на културата, литература, анализ на литературен текст, наука за езика, увод към езикознанието, методи на културни изследвания, основи на етнолингвистиката, описателна граматика на българския език. Важна част от програмата са незадължителните предмети, чиято тематика често пъти е свързана с настоящите изследвания на научните работници от Института по славистика. През последните години българистичните незадължителни предмети са насочени към такива области като: българската диалектология, българското кино, литературната геополитика или – както е в момента – журналистиката. Провежда се полско-българска журналистическа работилница, по време на която студентите под ръководството на две преподавателки – д-р Силвия Шедлецка и Йорданка Илиева-Цъган, подготвят тематичен брой на списанието „Смокиня“, свързан с българската градска култура. Задачата на студентите е да предложат концепцията на броя, да напишат текстовете, да намерят и преведат български статии на полски, да направят визуалното оформление на списанието, както и да се заемат с неговата промоция. Благодарение на така замислената форма на занятията студентите не само задълбочават своите научни умения, но и практикуват специализиран превод и участват в поредните етапи на издателския процес. Българистите могат да посещават и занятия, обогатяващи познанията им за региона, като например „Съвременните Балкани“, „Балканските и средиземноморските градове“ и „Най-малките славянски езици“, които се преподават от гости-експерти по въпросите на малцинствата.

По време на магистратурата, поради неголемия брой на студентите в дадена група, съществува възможност те да бъдат въведени в дейността и научните изследвания на сътрудниците в Института. Самите занятия също имат по-задълбочен и до голяма степен изследователски характер. Сред тях са история на идеите в България, езикови традиции, антропология на политиката в България, межкултурни отношения в региона. Важен аспект на магистратурата са и занятията по транслаторика, предшествани от подготвителен курс по увод към транслаториката. Упражненията по превод са изключително важен и високо оценяван от студентите предмет. По време на следването си в магистърската степен студентите изучават и втори славянски език, като до завършването си те достигат ниво B2+. Важна част от следването е и студентският проект, който е задължителен и се реализира от студентите индивидуално или в групи под ръководството на избран преподавател. Случва се проектът да е свързан с пътувания и работа на терен. Такова беше например пътуването до България през 2014 г. на група студенти, разработващи проект за българския карнавал „Кукери“. От учебната 2017/2018 г. студентските проекти ще се осъществяват съвместно с четири изследователски екипа, работещи в Института: Интердисциплинен екип за изследвания върху културата на социализма в страните от Централна и Източна Европа и на Балканите, Екип за изследвания на славянските култури в периферията на Хабсбургската монархия, Екип за изследване на постюгославското пространство, Екип по корпусна лингвистика на славянските езици. Осъществяването на проекта ще минава през два етапа – ще се задълбочават както уменията за подготовка на изследванията, методологията и разработването на собствени изследвания под ръководството на членовете на дадения екип, така и процесът на прилагането им (конференция, публикация, популяризация).

Студентите българисти пишат дипломни работи от областта на езикознанието (изследване на българския корпус), литературознанието, проблемите на превода (като например дипломната работа за „Химните“ на Каспрович на български език, преведени от Дора Габе). Студентите с културологична ориентираност разработват темата за обществено-политическата трансформация след 1989 г., намерила израз в българското кино и попкултура. Появяват се и дипломни работи с личен характер, като например: „Биографията на Мина Иванова Димитрова, или за промените на българското общество от ХХ в. на фона на микроисторията“, разработена от Виктория Глеголска. Авторката, живееща в Полша студентка с български произход, реконструира по особено достоверен и методологически интересен начин биографията на своята баба, показвайки как индивидуалната история на един човек отразява обширни обществено-политически, исторически и межкултурни процеси. От друга страна, мотивацията за написването на тази дипломна работа отразява важен аспект на следването по българска

ристика – понякога тази специалност записват студенти с български корени, а към следването си се отнасят като към начин за откриване и задълбочено разбиране на семейната и личната си история.

Потенциалът на тюторството по време на магистратурата

Откакто бе въведена болонската система, студентите имат възможност да планират своето университетско образование на два етапа. Двуетапността на специалността българистика е причината част от студентите да решат да прекратят следването си на ниво бакалавър, като се има предвид, че то им дава компетенции на владеене на българския език на високо ниво – С1. Славистиката винаги е била елитарна специалност, която не залага на масовостта. Но някои обективни фактори като демографската криза, кризата на самата хуманитаристика, но и повишената мобилност (студентите могат да изберат нова специалност след получаването на бакалавърска степен), оказват влияние върху намаляването броя на кандидатите за магистърска степен. Има и допълнителни условия при подбора им: за да влязат да следват в Института, студентите трябва да владеят български език на ниво, което ще им позволи да четат сложни научни текстове, както и да се изразяват свободно на български език. По този начин кръгът от кандидати за магистратура се стеснява, защото не могат да кандидатстват хора, които просто се интересуват от българската култура и език. Обаче именно следването в магистърската програма осигурява запазване на работното място на научния персонал, както и обучението на поредните поколения българисти. Може би да се говори за малкия брой студентите не е правилният начин за представяне на проблема. Най-важните въпроси, които си заслужава да се подчертаят, са запазването на продължителността на обучението и задържането на образователната програма на най-високо научно ниво, а не намаляването на изискванията спрямо студентите с цел да постигнем по-голям брой кандидати. През последните години четирима абсолвенти българисти записват докторантура, което не е малко, като се има предвид фактът, че наборът за българистика в нашия Институт не се провежда ежегодно, а на всеки 2–3 години.

През последните години полската наука се опитва по много начини да дефинира наново ролята и задачите на университета, особено след масовизацията на хуманитарните специалности, „произвели“ голям брой абсолвенти, които след завършването на образованието си не намират работа на пазара на труда. Дискусиите върху кризата на хуманитаристиката не са нещо специфично за полската наука, тъй като се провеждат и в много други страни, не само в Европа. И все пак протичащите промени със сигурност засягат такива специалности като славистиката. Борбата за студенти протича също на ниво университет. Неславистичните специалности, като например съществуващият в университета Студиум на Източна Европа открива собствени езикови

школи, които предлагат изучаването на славянски езици, в това число и на български език, и това води до отлив на потенциални кандидати. През последните години се наблюдава едно нестихващо усилие, свързано с опита да се привлекат потенциални кандидати (например чрез промоция по време на Деня на отворените врати на Варшавския университет, чрез популяризиращи науката събития, чрез присъствието на преподаватели в публичното и медийното пространство) и да се убедят, че следването на българистика има много по-голяма стойност от единствено „техническото“ изучаване на езика, както и че изучаването на ситуацията, в която се намира дадената страна, на нейната култура и история, позволява на абсолвентите да придобият много по-големи компетенции, както общохуманитарни, така и експертни, имащи приложение в много различни области.

Дискусията относно формата на магистърската програма по българистика се благоприятства и от промяната на полския проектозакон за висшето образование, в който се набляга на това, да се мисли за университета не само като за дидактична, но и като за изследователска институция. В този ред на мисли магистърските програми са задълбочено следване в широкия смисъл на думата. Малкият брой на студентите в този случай се превръща в благоприятстващ фактор, а не в препятствие. Студентите се обучават в малки групи от по няколко души и имат чест контакт с преподавателя.

От 2017 г. ще бъдат въведени първите важни институционални промени в магистърската програма. Тя ще се реализира под формата на т. нар. тюторство, което се състои в персонализиран и задълбочен контакт на студента с преподавателя-настойник. Тюторството е метод, произхождащ от англосаксонската традиция, който в Полша има все повече привърженици. Реализирането на тази идея започва още преди десетина години чрез създаването на Междуфакултетното интердисциплинно хуманитарно следване в няколко университета в Полша. Нейните творци се обръщат към традицията на либералното образование, насърчаващо развитието и свободата на студента в отношенията му с преподавателя-настойник. Тюторството препраща към древните модели на общо, повсеместно и всестранно образование. Целта на този тип обучение е, от една страна, индивидуалното развитие на личността, а от друга, отговор на увеличаването броя на тесните специалности в рамките на университета (Карпинска-Мушал 2012). Под ръководството на преподавателя-настойник студентът реализира програмата на следване, създадена като резултат от разпознаването на неговите нужди и възможности и насочена към развитието на неговия потенциал и умения за размисъл и самоанализ. Тюторството се състои в работа в малки групи, изисква голяма самостоятелност на студентите при избора им на собствен научен път, базирано е върху индивидуализирани отношения между студента и преподавателя и същевременно е насочено към високо научно ниво на

обучението. Както подчертават авторите на съвременните концепции на тюторството, този тип обучение се опира на свободата и истината, разбрана като автентичност и искреност. Същевременно това не е демократична формула на обучение, т.е. не е достъпна за всички. Днес, когато на университета се гледа като на демократична институция, но в същото време той е упрекван в това, че достъпността на специалностите намалява качеството на обучението, тюторството се връща към идеята за елитарното образование, отваряйки възможност да се следва по персонализирани правила, които обаче изискват от студента голяма самостоятелност и трудолюбие. Следването на специалността под формата на тюторството позволява да се върнем към възприемането на университета като място за получаване на елитарно образование, което няма масов характер, където се обръща внимание на обучаването на специалисти със задълбочени знания и умения, бъдещи докторанти и научни работници. И накрая е важно да добавим, че този метод, при цялата му ориентираност към личността и неповторимостта на отношенията и към процеса на самообучение, си остава все още, или може би преди всичко, услуга. Преподавателят-настойник повече служи на своя повереник, отколкото му преподава. Знания относно взаимните очаквания, добросъвестност и яснота на действията, разбиране и усещане за успех и от двете страни – това са едни от основните изисквания към тази услуга (Карпинска-Мушал 2012).

Българистиката в мрежа

Поради интензификацията на трансфера на учене и преподаване през последните години на самия университет се гледа в по-голяма степен като на мрежа за обмен и сътрудничество. Междуинституционалното сътрудничество е с особен потенциал при т.нар. „малки специалности“, базиращи се на тесни специализации.

Важна традиция в нашия Институт са лекциите на гостуващи учени от Полша и чужбина, които са неразделна част от дидактичния и научен живот на Института. При нас лекции са чели например проф. Николай Аретов, доц. Ана Стойкова (също и като наш лектор по български език), доц. Николай Папучиев и преводачката на българска литература Ханна Карпинска. В своята научно-дидактична дейност Институтът си сътрудничи отблизо с Посолството на Република България във Варшава и с Българския културен институт, като съвместно се организират конференции, изложби, дебати по актуални въпроси от общественно-политическия живот. През май 2017 г. бе организиран дебатът „България – десет години в обединена Европа“, за който покани приеха експерти от областта на гражданското общество, дипломати и академични изследователи. Редовно си сътрудничим с Дома за срещи с историята – варшавска културна институция, която ни предоставя модерното пространство на своята кинозала и галерия, подкрепяйки по този начин нашите начинания, филмови прожекции и дискуссионни панели с участието на публика.

През ноември 2016 г. съвместно с Посолството на Република България във Варшава и под патронажа на Ректора на Варшавския университет организирахме конференцията „Българистиката – нови интерпретации“, която събра българисти от всички академични средища в Полша, както и преподаватели с българистичен опит, придобит в други европейски университети. Целта на конференцията беше да се опитаме на намерим отговор на въпроса, каква е в момента и каква трябва да бъде в бъдеще чуждестранната българистика. Едно от важните мнения, представени по време на конференцията, бе на проф. Любка Липчева от Пловдивския университет, която обърна внимание на факта, че за чуждестранната българистика е от голямо значение да се създаде мрежа от сътрудничество между изследователските средища в различните европейски страни, което ще направи възможен и ефективен трансфера както между студентите, така и между преподавателите. Сътрудничеството и готовността за студентски обмен са особено важни, когато става дума за магистърски програми и за изключително способни студенти с осъзнати научни потребности. При такива условия най-добрите студенти биха могли да получат финансова подкрепа за образование в други партньорски университети в страната или в Европа. Образователните програми и европейските институционални грантове (напр. „Еразмус-Мундус“) създават условия за такъв обмен, разбран не само като класическа форма за кратко- или дългосрочен престой със стипендия, а по-скоро като специализирано, планирано предварително от студента пребиваване, когато той ще задълбочава по профилиран начин своите знания и умения. Такава стипендия би се реализирала във висше учебно заведение, което разполага с най-добрите научно-дидактически ресурси в конкретната област (напр. в областта на специализирания превод, на историята, литературата и т.н.).

В полските българистични средища от години се осъществяват интересни междуинституционални инициативи, като например двудневната преводаческа работилница, която се организира всяка година от българистиката в Университета „Николай Коперник“ в Торун и събира студенти българисти от всички останали учебни заведения в Полша. Много интересно събитие бе и олимпиадата по български език, организирана от славистиката в Лодзкия университет, която за съжаление вече не се провежда. В Полша българистиката съществува в шест университета – феномен в европейски мащаб, на който си заслужава да се обърне внимание. Въпреки предизвестяваната криза, всички тези средища функционират и провеждат интензивна научно-дидактическа дейност. Важното е, както изтъкна проф. Липчева, да се институционализира сътрудничеството, да му се придаде официално измерение, по-широк мащаб и да бъдат уточнени параметрите, а за целта е необходимо тясно взаимодействие между научните единици, което ще позволи да се създаде подобна мрежа.

Литература

- Жак 2005: Żak, M. Sławistyka warszawska w okresie międzywojennym. W: Doliński, M. I. (Ed.) *Z historii sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim*. Warszawa, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, 2005, s. 41–47.
- Каишев 1998: Каишев, Р. Автобиографични бележки. // *Химия*, № 7, 1998, с. 112–119.
- Карпинска-Мушал 2012: Karpińska-Musiał, B., Tutoring akademicki jako rekonstrukcja relacji Uczeń – Mistrz wobec umasowienia kształcenia wyższego. Próba wplecenia koncepcji w kontekst wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia jako jednego z kryteriów akredytacji uczelni wyższych. // *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2/40/2012, s. 57–61.
- Пианка 2005: Pianka, W. Dzieje powojennej sławistyki do roku 1978. W: Doliński, M. I. (Ed.) *Z historii sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim* Warszawa, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, 2005, s. 73–92.
- Шатковска 2005a: Siatkowska, E. Wanda Budziszewska (sylwetka). W: Doliński, M. I. (Ed.). *Z historii sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim* Warszawa, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, 2005, s. 165–169.
- Шатковска 2005б: Siatkowska, E. Hanna Orzechowska (sylwetka). W: Doliński, M. I. (Ed.). *Z historii sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim*. Warszawa, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, 2005, s. 186–192.
- Шват-Гълъбова 2005: Szwat-Gylybowa, G. *Teresa Dąbek-Wirgowa (sylwetka)*. W: Doliński, M. I. (Ed.). *Z historii sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim*. Warszawa, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, 2005, s. 170–173.